

Uusia ajolinjoja terveysneuvontaan

**Henkilökuvassa:
Eeva Tamminen
Projektityöntekijä
Terve-projekti**

- Tyydyttävää on havaita miten paljon ihminen oppii uutta. Välillä kompuroidaan, mutta siitä sitten taas nouseaan. Uuden oppiminen vaatii sinnikkyyttä, pitkäjännitteisyyttä, joskus ripauksen hulluutta ja läheisiä ihmisiä, jotka kannustavat. Eikö tämä sovi moneen muuhunkin asiaan elämässä?

Työpaikka vankilassa

Aloitin työn vankeinhoidossa vuonna 1991 silloisella Helsingin keskusvankilan psykiatrisella osastolla. Kun Vantaan vankila valmistui, yksikköme siellä sai asianmukaiset uudet tilat. Rake-hankkeen myötä Turun vankimielisairaala ja Vantaan yksikkö yhdistyivät ja nimi on nyt Psykiatrinen vankisairaala, Vantaan yksikkö. Sieltä olen nyt virkavapaalla, aloitan toista vuotta projektitöissä. Virkavapaalla olin myös vuoden 2002, jolloin olin sairaanhoitajana Diakonissalaitoksen Kurvin huumepoliklinikalla. Oman työni ohella olen tehnyt neljä vuotta terveysneuvontatyötä huumeidenkäyttäjien parissa Espoon Terveysneuvontapiste Vinkeissä.

Työ Vantaalla psykiatrisessa yksikössä on mielekästä ja arvokasta. Potilasaines on hyvin heterogeenista. Hoidossa on sekä ensikertalaisia että moninkertaisia uusijoita. Hoidossa on muun muassa henkirikostaan läpikäyvä ihminen ja päihdeongelmainen skitsofreenikko ja kaikkea siltä väliltä.

Psykiatria vei sielun, mutta päihdetyö tuo vaihtelua

”Sielultani” olen psykiatrian sairaanhoitaja. Päihdeasioihin tutustuin puolivahingossa, kun potilaaksi tuli koko ajan sekä

TERVEYSTIETOPROJEKTI Rangaistukseen tuomittujen huumeidenkäyttäjien terveystieto- ja vertaistukiprojekti (TERVE) 2005- 2008

Toukokuussa 2005 käynnistyneen projektin tavoitteena on kehittää yhteistyössä vankeinhoidon ja päihdekuntoutusjärjestöjen kanssa nykyistä vaikuttavampi malli ja koulutusohjelma rikoksiin syyllistyneiden huumeidenkäyttäjien terveystietoytymisen ja -tiedon

päihde-, että mielenterveysongelmaisia. Ei voinut ummistaa silmiään enää siltä, että näitä asioita on kyettävä hoitamaan myös samanaikaisesti. Päihdehoidon kehitystä vankeinhoidossa on ollut erityinen ilo seurata. Joskus hoito alkaa psykiatrisesta yksiköstä. Jos mielenterveys sallii ja päihdeongelman käsittely on jo alkanut, niin siitä voi jatkaa intensiiviseen päihdehoitoon vankilan sisällä.

Kritsin projekti vaikutti erityisen mielenkiintoiselta. Teen sitä työtä, jota nyt haluan tehdä. Kun olen ollut pitkään vankeinhoidossa, vaihtelu tekee hyvää, ja toisaalta en ole niin kaukana vankilasta. Huumeidenkäyttäjien terveysneuvonnan ja vankeinhoitotyön yhdistäminen on erityisen haastavaa. Olen joutunut tai päässyt kaivamaan esiin vanhoja koulukirjoja, kun olen palauttanut mieliin somaattiseen sairaanhoitoon liittyviä asioita. Piikkihuumeiden käyttäjillä on psyykkisen sairastavuuden lisäksi paljon erilaisia somaattisia sairauksia tai ainakin niihin on suuri riski, jokaisella pistokerralla. Venäläistä rulettia, jonka riskejä ihminen pystyy jossain määrin vähentämään omalla käyttäytymisellään.

Projektissa minulla on kenttätyöntekijän rooli: esitietoa keräävien vankiryhmien ohjaaminen projektivankiloissa. Mielekästä on, että saa olla luova. Voi suunnitella ja kokeilla vankiryhmässä monenlaisia asioita. Valmiita viisauksia ei vielä tarvitse olla, kunhan ollaan menossa sitä kohti. Myös eri vankiloissa reissaaminen on mielenkiintoista. Kussakin laitoksessa on omanlaisensa kulttuuri ja toimintatavat. Esimerkiksi millä tavoin eri työntekijät toimivat yhteistyössä, vai toimivatko.

Kritsin iloinen asia

Siitä olen viehätynyt, miten monenlaista työtä täällä tehdään. Se on arvokasta työtä ja on hyvä nähdä, että on oma erityinen paikka järjestöille, joiden kohderyhmänä ovat kriminaalitaustaiset ihmiset. On tärkeää, että joku on ottanut viranomaistoimijoiden ohella tämän alueen hoitaakseen.

Minne päätyvät päihdepsykiatriset ihmiset

Psyykkisesti liian sairaita ihmisiä tulee vankilaan, koska mielentilatutkimuksia tehdään rajatusti ja siksi ei pystytä seulomaan kaikkia sairaita ihmisiä vankilasta hoitoon. Tällaisten ihmisten asema vankiyhteisössä on erittäin heikko. Hän voi joutua monenlaisen kiristyksen kohteeksi. Usein he jäävät hoidon ulkopuolelle siviilipsykiatriassa. He ovat väliinputoajia mielenterveys- ja päihdeongelmineen. Vankeuden aikana he voivat saada asianmukaista hoitoa ja vapautua suunnitelmallisesti hoitoyksikköön. Tällä vuosikymmenellä jatkohoidon järjestäminen on tullut hieman helpommaksi. Vankilasta vapautuva päihdepsykiatrisen potilas ei ole ollut kaikkein halutuin potilas. Onko vankila kuitenkin oikea paikka hoitamaan yhteiskunnan vaikeimmin sairaita ihmisiä? Sairaat moniongelmaiset vangit joutuvat vapautuessaan myös usein heitteille. Jos kyse on tahdonmukaisesta hoidosta, siihen ei välttämättä kyetä sitoutumaan. Riski uusintarikollisuuteen on erittäin suuri. Osa pääsee hoitoon vasta tehdessään hyvin vakavan rikoksen, josta määrätään mielentilatutkimukseen, jota kautta pääsee hoitoon. Surullista, että oikeaa hoitoa saa vasta kun ”vahinko” on jo tapahtunut.

Usein kysytään: miten jaksat tässä työssä?

Jaksan hyvin ja pidän työstäni vankien parissa. Ihmisen rinnalla kulkeminen ja psyyken eheytyksen seuraaminen on palkitsevaa. Ihmiset ovat tehneet lainvastaisia tekoja, usein jopa hyvin raakoja ja peruuttamattomia, mutta on voitava erottaa ihminen ja hänen tekonsa. Ihmisen voi hyväksyä teoistaan huolimatta, mutta tekoa ei tarvitse, eikä pidä hyväksyä. Psykiatrisessa hoitotyössä vankilassa tehtävänä ei ole tuomita ihmistä. Tuomiot annetaan tuomioistuimissa. Meidän tehtävämme on auttaa ihmistä jaksamaan ja selviämään vankeuden ja oman rikoksen käsittelyssä. Kun rikoksen tekijä on todettu syylliseksi, monista henkilön elämänsisällönsä liittyvistä asioista voi löytää armoa ja ymmärrystä tapahtumiin.

parantamiseksi. Tarkoituksena on vähentää huumeiden käytöstä aiheutuvia tartuntatauteja ja muita terveydellisiä ja sosiaalisia riskejä ja haittoja sekä lisätä turvallisuutta. Uutena keinona hoitoonohjauksessa, haittojen ehkäisytyössä sekä terveystiedon välittämisessä kokeillaan vertaistoiminnan eri muotoja.

Projekti järjestää koulutuspäiviä projektihenkilöstölleen ja vankiloiden valvontahenkilöstölle. Projekti on toteuttanut esitietoa kerääviä terveystieto- ja vertaistukikursseja Jokelan sakkolassa, Keravan nuorisosastolla ja Hämeenlinnan naisvangeille.

Projekti tuottaa vankiloille toimintamallisuosituksen ja koulutusohjelman vankien päihdehaittojen vähentämiseksi sekä tavoitteena on tuottaa akkreditoitu aktiivikäyttäjille suunnattu toimintaohjelma ja siihen liittyvä ohjaajakoulutus vankiloiden sairaanhoitajille ja päihdeohjaajille.

Lisäksi projekti valmistaa käsikirjan vertaistukihenkilöille vertaistukeen perustavalle terveysneuvonnalle ja hoitoonohjaukselle sekä palveluohjauksen tueksi rangaistukseen tuomittujen kanssa työskenteleville vapaudessa. Viestinnässä käytetään hyväksi myös videoita ja teksti-tv:tä.

Terveprojekti myös rakentaa yhteistyötä vankiloiden terveydenhuollon ja alueellisten terveysneuvontapisteiden välillä (A-klinikkasäätiö, kunnat).

-

Asiat eivät ole mustavalkoisia.

Työn ja vapaa-ajan välillä en koe ristiriitaa. Työssä jaksamisesta vankeinhoitolaitos on pitänyt riittävästi huolta. Täydennyskoulutuksiin on päässyt hyvin. Myös työnohjaus on sairaalayksikössä järjestetty hyvin. Viime vuoden olin vankilasta virkavapaalla, joten Rake-hankkeen suurista mullistuksista olen ollut sivusta seuraajana. On näyttänyt siltä, että nyt henkilökunnan jaksaminen on koetuksella.

Työ KriTissä on mielenkiintoista ja haastavaa. Tärkeintä on tietysti, miten löytää itselle uudistavia, virkistäviä ja rentouttavia asioita – kunhan niistä taas ei muodostu liian vakavaa tai yksipuolista, mikä pahimmillaan voi kapeuttaa sosiaalisia suhteita. Harrastan moottoriurheilua ja toimin moottoripyöräkouluttajana.

Työssäsi olet nähnyt ihmisiä, jotka hyvin erilaisista syistä ovat saaneet tai hankkineet rikollisen leiman päälleen, ehkä loppuiäkseen. Minkälainen konna sinä mieluiten olisit?

Konnuus sinällään kiinnostaa suuresti. Miksi ihmiset tekevät rikoksia? Miksi ihminen valitsee juuri tietynlaisen rikoksen? Pitkäaikainen esimies oikeuspsykiatri Lauri Pyykönen totesi aikoinaan, että ”murha päivässä pitää psykiatrin loitolla”. Mielenkiintoinen toteamus. Itseä rikoksenteijänä on vaikea nähdä. Yritän jatkaa samalla linjalla, mielikuvitusmurha päivässä pitää psykiatrin loitolla.

[Tulostettava versio haastattelusta](#)

[Lisätietoja TERVE-projektista](#)